

HADTÖRTÉNELMI OKMÁNYTÁR.

Mátyás király keresztes vitézei 1464-ben.

UNYADI MÁTYÁS király Budán az 1464-ik évben kelt levelével Szapolyay Imre, Bosnyákország kormányzója és Dalmát-, Horvát- és Tótország bánja kérelmére Kassa polgárait felmenti a folyó háborúban való részvételtől azzal a kötelezettséggel azonban, hogy e helyett a király seregébe jól felszerelt keresztes vitézeket küldjenek. Ugyanekkor elengedi nekik a harminczad egy részét s két évre a királyi adót; ennek fejében pedig bocsássák Boldokó várát a Szapolyay Imre kezébe.

De commissione propria domini regis.

Mathias Dei gratia rex Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiae etc. Fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudici, iuratis cæterisque civibus et toti communitati civitatis nostræ Cassoviensis. Salutem et gratiam. Scripserat maiestati nostræ fidelis noster magnificus Emericus de Zapolya gubernator Bosnæ ac regnorum nostrorum Dalmatiæ et Croatiae, necnon Sclavoniæ banus pro parte vestri et supplicavit in eo, ut a præsentis exercituatione vos excusatos et supportatos haberemus eo, quod vos *armigeros cruce-*

A király ő felsége meghagyására.

Mátyás, Isten kegyelméből Magyarország, Dalmát-, Horvát- sat. ország királya. Bölcs és körültekintő hieveinknek. Kassa városa birójának, tanácsosainak és a város egész közönségének. Üdvöt és kegyelmet. Felségünknek irt nagyságos Szapolyay Imre, Bosznia kormányzója és Dalmát-, Horvátország, valamint Szlavonia bánja a ti érdekekben s arra kért, hogy a jelen hadviselés alól benneteket felmentsünk azért, mert hadseregünkbe hajlandók vagytok jól fegyverzett keresztes vitézeket küldeni és hogy a minket illető harminczadnak másik részét is,

signatos bonos et bene armatos in exercitum nostrum mittere velletis, et ut etiam nos illam aliam partem tricesimæ nostræ, absque illa parte, quam nuper vobis relaxavimus, ac etiam censum vestrum ordinarium ultra illam relaxationem, quam alias vobis per certos annos aliis litteris nostris mediante feceramus, de novo per duos annos futuros gratiose relatavimus. Quibus optentis vos castrum Boldokew vocatum eidem Emerico gubernatori reddere velletis. Super quibus respondemus vobis, quod nos ad supplicationem præfati Emerici de Zapolya gubernatoris præfati regni Bosnæ per eum pro parte vestri maiestati nostræ factam ac propter sua merita vos a præfati exercituatione hacvice exemptos et supportatos habemus ita, quod illos armigeros concessignatos bonos et bene armatos ad dictum exercitum nostrum transmittere debeatis. Insuper et illam aliam partem tricesimæ nostræ, absque illa parte, quam nuper vobis relaxaveramus, ac etiam censum vestrum ordinarium ultra illam relaxationem, quam alias vobis per certos annos per alias litteras nostras feceramus, de novo duobus annis futuris relaxavimus ita, ut dum pro litteris super huiusmodi exemptione et relaxatione emanandis mittetis ad cancellarium nostrum, eadem litteræ super his vobis expedientur. Superest, ut et

azon rész nélkül, a melyet elengedtünk, és a rendes évi királybért is azon felül, a melyet nektek bizonyos évekre más levelünkkel elengedtünk, újból két évre engedjük el. Melynek fejében ti Boldokó várát Imre kormányzónknak átadnátok. E felől azt válaszoljuk, hogy Szapolyay Imre kormányzó kérelmére s az ő érdemeire való tekintettel benneteket a jelen hadjáratban való részvételtől ezuttal felmentünk olyképpen, hogy azokat a jólfegyezett keresztes vitézeket seregünkhöz küldjétek. Azonfelül a harminczadnak másik részét, azonban azon rész nélkül, a melyet a multkor elengedtünk nektek, és a rendes királyi bért is azon felül, a melyet már bizonyos éveken át elengedtünk. újjól két évre engedjük olyképpen, hogy a midőn kancellárunkhoz fordultok az ilyen kivétel és felmentés végett, ezek az okiratok részetekre ki fognak adatni. Végül pedig Boldokó várát, a melyet visszaadni ígértetek, minden nehézség nélkül átadjátok. Kelt Budán boldog Margit szűz és vértanu ünnepe előtt való ötödik napon az Urnak ezernégyszázhatvanegyedik évében, uralkodásunknak hetedik és megkoronáztatásunknak első évében.

vos castrum Boldokew præactum, quod eidem reddere promisistis, absque omni difficultate reddatis et remittatis. Datum Budæ feria quinta proxima ante festum Beatæ Margarethæ virginis et martyris anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto, regni nostri anno septimo, coronationis vero primo.

Eredetije papiroson, rányomott piros pecséttel, Kassa város titkos levéltárában. P. Boldokő. Nr. 5. jelzés alatt.

Közli: KEMÉNY LAJOS.

Egy 1531-iki jelentés az esztergomi állapotokról.

Magnifici ac egregii domini domini observandissimi, salutem ac mei servitorumque meorum commendacionem. Quæ in hac arce Strigoniensi gerantur per hispanos, et quanto in periculo sit, ob non solutionem eorundem dominationibus vestris officio meo significari curavi, nullæ pecuniæ sunt, quæ ipsis militibus dari possint, omnes enim proventus et decimæ vel direpte, vel per archiepiscopum locatæ, vel per hostes occupatæ existunt, ita ut nulla spes sit habendæ pecuniæ, quæ militibus sufficiat. Minantur prædam et direptionem omnibus, vix retineri poterant victualibus, ab hisdem grassationibus. Ebdomada proxime præterita data sunt eis frumenti quartalia plus minus LXVI. Vina hoc pacto, quæ panca ex deciomis provenerunt bibunt, quæ meliora videntur, et ita om-

Nagyságos és nemzetes igen becsülendő uraim, üdvözetemet és magam, valamint szolgálataim ajánlását. Hivatalomból kifolyólag jelentem, hogy itt Esztergom városában mit visznek véghez a spanyolok, és mily nagy veszedelemben van a vár, azok fizetlensége miatt, — nincsen semmi pénzünk, a mi azoknak a katonáknak adható volna, mert minden jövedelem és dézsma vagy elvétellett, vagy az érsek által már elhelyeztetett, vagy pedig az ellenségtől elfoglaltatott, úgy hogy nincs reménység, hogy pénzünk legyen, a mely a katonáknak elég volna. Prédálással és rablással fenyegetnek mindenkit, és alig voltak visszatarthatók az élelmi szerekkel ezektől a hatalmaskodásoktól. Az elmúlt héten 66 fertó gabona osztatott ki közöttük. Erre ők azt a kevés bort, mely a dézsmából

nia dissipantur, ut commeatus omnis in arce, antequam duo labentur menses, defecerit. Capitanei, subquorum aresto arx est, quaeruntur eis promissa non servari, et male sunt contenti ex commeatus dissipacione, maxime cum rumor sit turcas cum Grÿthÿ venire, nos libere eos omnia facere sinimus, neque obstare possumus, jurejurando enim dixit eorum capitaneus, nos omnes servientes in arce praecipitaturum ex ipsa arce. Nullus ordo possit servare hic, et quamvis hæ significemus dominis consiliariis Wienæ, et omnem statum nostrum describamus, non se tamen amplius negotiis huius generis ingerere volunt, omnia relegant ad dominationes vestras. Itaque rogo dominationes vestras, velint habere curam hujus arcis, et pecuniam pro militibus ordinare curent, quæ si non mittetur huc brevi, antequam deficiant victualia, necesse erit nos aufugere, et relinquere arcem. Dominationes vestræ habeant rationem tam honoris, tam periculorum impendentium, hoc sit protestatum dominationibus vestris, quas felices valere cupio meque eisdem et servitia mea commendo. Ex arce Strigoniensi 23 octobris 1531. Dominationum vestrarum servitor

Joannes Mruk
 contrascriba Strigoniensis
 regiae Majestatis.

összegyült, — annak is a javát, — eliszszak, és úgy prédálnak mindent, hogy a várban lévő élelem két hónap leforgása előtt elfogy. A kapitányok, a kiknek hatalmában a vár van, azon panaszkodnak, hogy a nekik tett ígéreteket nem teljesítik, és elégedetlenek az élelem elprédálása miatt, különösen, mert hire jár, hogy a török jön Grittivel, mi szabadon engedjük őket cselekedni, és nem tudunk ellentállani, mert azok kapitánya esküvéssel azt mondta, hogy bennünket, a kik a várban szolgálunk, kidobát a várból. Semmi rendet nem lehet itt tartani, és ámbár ezt a tanácsuraknak Bécsbe hirül adtuk és leírtuk állapotunkat, az ilyen fajta ügyekbe nem akarják magukat ezentúl ártani, és mindent uraságtokra hárítanak. Ezért kérem uraságtokat, legyen gondjuk erre a várra, és gondoskodjanak, hogy a katonák részére pénz rendelkezésük, a melyet, ha rövidesen ide nem küldenek, mielőtt még az élelem elfogy, kényszerítve leszünk elmenekülni, és ezt a várat elhagyni. — Uraságtoknak legyen gondjuk úgy a becsületre, mint a fenyegető veszedelemre, ezért könyörgünk uraságtoknak, a kiknek szerencsét kívánok, és magamat, szolgálattal ajánlom. Esztergom várából, 1531 október 23-án. Uraságtoknak szolgálja

Mruk János
 Ő Felségének esztergomi
 ellenőre.

In omnibus hujus regni partibus prædæ, rapinæ et omne hostilitatis genus miscitur, contra fœdera induciarum, et prope diem credo ad pessima odia et publica arma hæc violationes treugarum erumpent. XX naves leves turcarum his diebus applicuerunt Budam, dicitur Mwmja præfectus nazadistarum ob scelus patratum ac interfectionem proxima aestate illorum mercatorum in loco delicti pœnas daturum,¹ quem hæc naves comitatæ erunt Bwdam, sed vereor, ne sub hoc ministratæ nostris injuriæ prætextu, aliquis, quem nos non optamus lateat dolus, arx hæc est finitima et male provisæ, immo ex defectu solutionis amissio metuenda est

Magnifico ac egregiis dominis consiliariis cameræ Posoniensis regiæ Maiestatis et dominis ob-servandis.

Az ország minden részében prédálás, rablás, és az ellenségeskedés minden fajtája kavarog, a fegyverszünet szövetsége ellen, és azt hiszem, hogy rövid nap a legrosszabb gyűlölködésben és nyílt harcban fog állani a fegyverszünet megszegése. A napokban húsz könnyű török naszád érkezett Budára, azt mondják, hogy Mumja, a naszadosok kapitánya, a múlt nyáron elkövetett vétke és ama kereskedők meggyilkolása miatt, a tett helyén fog lakolni, és hogy őt kísérték Budára azok a hajók, de félek, hogy a rajtunk elkövetett igazságtalanság örve alatt, valami nem kívánta hamisság lappang, — ez a vár szomszédos (a törökkel), rosszul van ellátva, sőt a fizetés hiánya miatt félő annak elvesztése.

Ő királyi felsége pozsonyi kamarája tanácsosainak, becsülendő uraimnak.

Országos levéltár. A pozsonyi kamarához intézett levelek. I. csomó.

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN,

¹ Erről lásd Történelmi Tár 1908. évf. 317—320. lapok.